מד: השולח פרק רביעי גיטין

נטייבה. פי' נקונטרס מזבלה וקשה דהא איקורא דרבנן הוא והיכי פשיט מינה בבכורות כפ' פסולי המוקדשין (דף לד:) אלרס אזן דהוי איסורא דאורייתא וכן הכא מפקע ליה ממנלת היכי פשיט מינה ומפרש ר"ח נטייבה תרש בה חרישה יתירא דהוי דאורייתא ונדיירה כפירוש הקונטרס ואף על פי שהוא דרבנן חשיב טפי מנתקווצה ומייתי דאיה מנטייבה ומיהו אכתי קשה הכא היכי פשיט דילמא עבד שאני דמפקע ליה ממנלת חמיר טפי מאיסורא דאורייתא כדאמרינן בפרק כל פסולי המוקדשין (שם דף לד:) ואומר ר"ת דגבי שביעית אית לן להחמיר טפי מבשום מקום לפי שהיו מזלזלין בה כדאמרינן בסוף הניזקין (לקמן נד.) שהיו חשודין על השביעית לכך מייתי שפיר מינה דלא קנסו בנו אחריו ובשאר שיש בו רבית שקונסים אותו[2] דמשמע לעולם אפילו בנו כיון דקנסו זכה בו הלוה ובשאר שהפקידו אצל אחר זה מנה וזה מתים דאמר ר' יוסי הכל יהא מונח עד שיבא אליהו (כ"מ דף ל:). התם קנסינן להו כי היכי דלודי ואם היה מחזיר לבנו לא היה מודה:

שנתקווצה. פי' ר"ח קוצין התלושים בה וכן מפרש בירושלמי אבל מחוברים הן אסורין מדאורייתא כדאמרינן בפרק הבונה (שבת דף קג.) המולח עולשין והמזרע זרדין אם ליפות הקרקע כל שהוא אע"פ דפטור התם בארעא דחבריה הכא ליכא לאוקמי בהכי דשביעית לא מיפטר משום מלאכה שאינה צריכה לגופה:

[3]**לחוצה** לארץ יצא לחירות. ואם תאמר היכי דמי מי חזיא מנפשיה איכא אם זכותו כדאמר בשמעתין דבעל כרמו אינו יכול להוציאו כדאמרינן בשלהי כתובות (דף קי:) דאין הכל מוציאין ויש לומר דמיד כשמכרו קנסינן ליה פן ישללנו לוקח בדברים לילך אחריו מידי

ואם תימצי לומר. גבי מכוון מלאכתו במועד שיכול לעשות קודם המועד או להניחה מלהתחיל בה עד לאחר המועד וכיון דלאחר שהתחיל בה סמוך למועד שאם לא יגמרנה במועד יהא דבר האבד והיה מותר לגומרה ותנן התם (מו"ק דף יג.) וכולן אם כוונו מלאכתן במועד יאבדו ואינעיא לן כוון ומת מהו שיקנסו בנו אחריו ואם תמצא לומר בההיא דפשוט לן דקנסוהו ואע"ג דלא עבד איסורא כ"ש הא דעבד איסורא אבל אם תמצא לומר בההיא דלא קנסוה אכתי הא מנינא לן דהתם הוא דלא עבד איסורא, הכא דעבד איסורא (בבורות לד.). שדה שנתקווצה. שנטל קוציה ממנה שהיו מלונין ומפחדין בה, תזרע למרצאי שביעית. דליכא למיקנס מידי, הכא לא עבד בשביעית עבירה אשוכה (שם). נטייבה. מזבלה ע"י עגלות ומשאות של זבל (שם). או נדיירה. על ידי דיר בהמה לזבלה עבודת קרקע היא וקונסין אותו: **לא קנסו בנו אחריו.** לשלם ואע"ג שהוא חייב לשלם כדתנן בהניזקין (לקמן דף נב:) המטמא והמדמע והמנסך שוגג פטור ומזיד חייב: **שאינו ניכר.** הטומאה אינה ניכרת בפירות: **לא שמיה היזק.** לחייב נכסיו מן התורה: **לחוצה לארץ.** אפילו לישראל: **לפלוני אנטוכי.** משמע שנולד באנטוכיא ולא משמע שנולד ודר באנטוכיא ואיכא למימר לא לקחו על מנת להוליכו שם הלכך לא יצא לחירות ואפילו הוליכו יש לומר דעתו לחזור: **שבאנטוכיא.** משמע שדירתו שם ועל מנת כן לקחו: **לוד.** בא"י: **פא.** דקתני לפלוני אנטוכי לא יצא עד דאמר שבאנטוכיא: **דאיש ליה.** להאי אנטוכי בית בא"י: **והא.** דקתני לאנטוכי יצא דליית ליה בית אבל אושפיזא אית ליה: **ודעתו לחזור.** לבבל: **מהו.** מי הוא הך איתתא כמוכרת עבד זה לחוצה לארץ בנישואין הללו דקיימא לן (כתובות דף לה:) בעל בנכסי אשתו לוקח הוי ויצאו לחירות או לא: **תכבי למ"ד.** (יבמות דף פו:) במכנסת שום לבעלה וגירשה היא אומרת כלי אני טוטלת והוא אומר דמיס אני נותן כמו שמשמש לי באחריותי בנכסי לאן ברגל הנישואין בכתובה ואיכא למ"ד הדין עמו הואיל ומאותה שעה הם באחריותו ואיכא למ"ד הדין עמה משום שבח בית אביה: **כי דידה דמו.** ולאו מכירה היא דהא אם תתארמלה או תתגרשה דידה ניטלו: **לפירא.** שהוא משעבד בהן למלאכתו: **דלא קנו ליה לגופיה.** דאי מיית או מגרש לה הדרי לה: **לסוריא.** מרש לוקה וכחולה לאדם היא למכירת עבדים כדתניא בפ"ק (לעיל ח.) המוכר עבדו לסוריא כמוכר לחולה לאדם: **יצא לחירות.** ואע"פ שיצא מתחלה לדעת ואי הוה ממי העבד לא הוה רבו מצי כייף ליה כדתנן הכל מעלין לארץ ישראל ואין הכל מוציאין בשני דייני גזירות (כתובות קי:): **כאן שדעת רבו לחזור.** כשיצא על מנת כן יצא וכיון דמכרו הוי כמוכר מארץ לחולה לארץ: **והתניא.** בברייתא: **יוצא עבד אחר רבו לסוריא.** משמע דין על העבד לצאת אחר רבו לסוריא. ופריך לא תני בתמיה והתנן אין הכל מוציאין (לישנא אחרינא) גרסינן יצא עבד כו' עבד שיצא אחר רבו לסוריא ומכרו רבו שם ומקומי הך תרצתא הוה גרסינן הכי יוצא עבד אחר רבו לסוריא מכרו רבו שם כו' ולא שבקיה לאמוקי לחולה מתניתא עד דפריכה: **אם דעת רבו לחזור.** אם כשיצא על מנת לחזור יצא: **כופין אותו.** להוציאו לחירות: **פרסי.** בשני דברים הללו שמעתי שפסק דין: **חדא הא.** מכירת עבד לחולה לארץ: **ויוצאה.** לבעלים מיד וזה הפסק מעותיו: **אינה מכורה כל עיקר.** מקל וחומר ומה מכורה ככר יוצאה עכשיו שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר. וקאמר רב ענן בשני דברים הללו שמעתי ממנו מה תהא על המעות: **כחדא אמר דהדרי וציני.** וחזרות המעות לאוקמי: **וכחדא לא הדרי.** אלא איבד הלוקח מעותיו: **ולא ידענא מי מייתיו.** ופ"ת מי לשמואל כמוכר שדהו לא הדרי זביני ואיבד מעותיו במאי פליג עליה דרב דהא לרב נמי לא הדרה דקאמר מכורה ויוצאה ודאי פליגי דאילו לרב המכר מכר ואם קנו עמה נכסים שאין להן אחריות נקנין עמה במכירה זו בלא משיכה ולשמואל אינו מכר והמעות מתנה מינהו ואין נכסים שאין להן אחריות נקנין עמה במכירה זו בלא משיכה ויכולין לחזור בהן ומעות המטלטלין חוזרין ומעות הקרקע מתנה דאדם יודע שאין מכר שדה בשנת היובל וגמר ונתן מעות לשם מתנה: **מדקסבי כברייתא.** לעיל בריש דשמעתין: **קנייה רבו שני.** ואיבד מעותיו דאי הדר זביני ורבו ראשון קנייה למה ליה לשני לשתרבו היה לנו לכוף את הראשון שאיסורו עליו אלמא לא הדרי זביני. ויכון דשמע רב ענן בחדא מנייהו אמר שמואל דהדרי זביני ולאי גבי שדה אמר שמואל דהדרי ולא הפסיד הלוקח:

ורב

ואם תימצי לומר כוון מלאכתו במועד ומת [1]לא קנסו בנו אחריו משום דלא עבד איסורא הכא מאי לדידיה קנסו רבנן והא ליתיה או דילמא לממוניה קנסו רבנן והא איתיה אמר ליה תניתוה [2]בשדה שנתקווצה בשביעי' תזרע למוצאי שביעית [3]נטייבה או נדיירה לא תזרע למוצאי שביעית וא"ר יוסי בר' חנינא [4]רנקטינן הטיבה ומת בנו זורעה אלמא לדידי' קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן [5]אמר אביי [6]נקטינן טימא טהרות של חבירו ומת לא קנסו רבנן בנו אחריו מ"ט [7]היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק וקנסא דרבנן היא לדידיה קנסוהו רבנן לבריה לא קא קנסו רבנן: או לחוצה לארץ: תנו רבנן [8]המוכר עבדו לחוצה לארץ יצא לחירות וצריך גט שחרור מרבו שני רבן שמעון בן גמליאל אומר פעמי' יצא ופעמים לא יצא כיצד אמר פלוני עבדי מכרתיהו לפלוני אנטוכי לא יצא לאנטוכי שבאנטוכיא יצא והא תניא מכרתיהו לאנטוכי יצא לאנטוכי השרוי בלוד לא יצא לא קשיא הא דאית ליה ביתא בארץ ישראל הא דאית ליה אושפיזא בארץ ישראל [9]בעי רבי ירמיה בן בבל שנשא אשה בארץ ישראל והבניסה לו עבדים ושפחות ודעתו לחזור מהו תיבעי למ"ד [10]הדין [11]עמה תיבעי למ"ד הדין עמו תיבעי למאן דאמר הדין עמה כיון דהדין עמה בדידה דמו או דילמא כיון דמשעבדי ליה לפירא כדידה דמו ותיבעי למאן דאמר הדין עמו כיון דהדין עמו כדידה דמו או דלמא כיון דלא קני ליה לגופיה כדידה דמו תיקו: אמר ר' אבהו שנה לי רבי יוחנן עבד שיצא אחר רבו לסוריא ומכרו שם רבו יצא לחירות והתני ר' חייא איבד את זכותו לא קשיא [12]כאן שדעת רבו לחזור כאן שאין דעת רבו לחזור והתניא יוצא העבד אחר רבו לסוריא יוצא לא סגי דלא נפיק והתנן [13]ואין הכל מוציאין אלא יצא העבד אחר רבו לסוריא ומכרו רבו שם אם דעת רבו לחזור כופין אותו ואם אין דעת רבו לחזור אין כופין אותו אמר רב ענן שמעית מיניה דמר שמואל תרתי חדא הך ואידך דאיתמר [14]המוכר שדהו בשנת היובל עצמה רב אמר מכורה ויוצאה ושמואל אמר [15]אינה מכורה כל עיקר בחדא הדרי זביני ובחדא לא הדרי זביני ולא ידענא הי מינייהו אמר רב יוסף ניחזי אנן מדתני בברייתא המוכר עבדו לחו"ל יצא לחירות וצריך גט שחרור מרבו שני ולא הדרי זביני וכי אמר שמואל התם אינה מכורה [16]ומעות חוזרין

(קדושין כו.) נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף כשער ובמזקה ואין צריך משיכה, ברב דאמר מכורה ויוצאה, שדה הדרה ומטלטלין מיקנו, לשמואל דאמר אינה מכורה ומעות מתנה לא מיקנו מטלטלי, דמזקה הקרקע לא קיים מזקה (ערכין כט.). קנייה רבו שני ולא הדרי זביני. והלוקח מפסיד וכיון דבהיהיא חזרו דלא הדרי זביני, ולאי כי אמר שמואל הא אינה מכורה ומעות חוזרין (שם).

עין משפט נר מצוה

קבר א מיי' פ"ז מהל' ר"ע הל' ד סמג לאוין פה טוש"ע ח"מ סימן תקלה סעיף ו:
קבה ב מיי' פ"א מהל' שמטה הל' יד סמג לאוין רסז:
קבו ג ד מיי' שם הל' יג:
קבז ה ו מיי' פרק ז מהל' מוכל ומזיק הלכה ג סמג עשין ע טוש"ע חו"מ סימן שפה סעיף ה:
קבח ז מיי' פ"מ מהל' עבדים הלכה ו סמג עשין פז טוש"ע י"ד סי' רסז סעיף סב:
קבט ח מיי' שם הל' ז סמג שם:
ט ומיי' פכ"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה יט טוש"ע יו"ד סי' קמ סעי' ג:
קל י כ מיי' שם הל' ח סמג שם טוש"ע שם סעיף סב:
קלא ל מ מיי' פרק יא מהל' שמטה הלכה יא סמג לאוין ערה:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה קנייה רבו שני וכו' דהדרי. נ"ל דלא הדרי:

תוספות רי"ד

או לחוץ לארץ ת"ד המוכר עבדו לחוץ לארץ יצא לחירות וצריך גט שחרור מרבו שני ופסיד לוקח את דמיו. פי' אע"פ שאין הלוקח רשאי להוציאו מא"י בעל כרחו של עבד כדתנן הכל מעלין לא"י ואין הכל מוציאין אחר נשים וא' עבדים ואפ"ה כיון שקנאו ע"ד להוציאו קנסי ליה שיוציאנו לחירות שמא יתפתה וילך אחריו ואע"פ שחוזר הלוקח ואומר כשראוה שב"ר כופין אותו לשתרדו אני אדור בא"י אין שומעין לו אלא אמרי' כיון שקנאו ע"ד להליכו לחו"ל קנה עצמו ב"ח. ודוקא המוכר עבדו לחו"ל קנסו אבל המוציא עצמו לחו"ל לא קנסו שהרי אם רוצה העבד למאן דלסרב בו שלא יוציאנו יכול. ולא עוד אלא אי (לא) מכרו שם אחר שיצא אבד העבד זכותו כדאמרינן בגמ' מפני שהיה לו לסרב ולא סירב וצריך גט שחרור מרבו שני שהמוכר עבדו לכנעני צריך גט שחרור מרבו ראשון דכנעני לא קני ליה אלא למעשה ידיו וקנין האמור עדיין נשאר אצל רבו ראשון אבל כשמכרו ישראל לחו"ל קנה הלוקח שני הקניינים ונסחלק רבו ראשון מעליו שלוק גמור הילכך צריך גט שחרור מרבו שני:

מסורת הש"ס

מוסף רש"י

ואם תימצי לומר כוון מלאכתו במועד. הא דאמרינן במו"ק (יב:) המעמיד מלאכתו במועד, דמיתה כרמו לבער ואומר במועד אבנרנה שהרי דבר האבד הוא והמיבו מכמיס כמועד, תאבד ולא יבנרנה הואיל ולבך מתמין, ומיבעיא לן התם אם מת קודם המועד מהו לקנוס בנו אחריו ולא יבנרנה כמועד, ואם תימצי לומר התם הוא דלא קנסינן לבנו דהא לא עבד אבי איסורא, הכא מת קודם המועד (בבורות לד.). שדה שנתקווצה. שנטל קוציה ממנה שהיו מלונין ומפחדין בה, תזרע למוצאי שביעית. דליכא למיקנס מידי, הכא לא עבד בשביעית עבירה אשוכה (שם). נטייבה. מזבלה ע"י עגלות ומשאות של זבל (שם). או נדיירה. על ידי דיר בהמה שמעמידין ומשכיבין אותה מדם לו חדשים כדי לזבלה (שם). לא תזרע למוצאי שביעית. דקנסינן דבעל עבודה אשוכה בשביעית (שם) כל כחי מדרבנן ניתנו ואפש"ל קנסו דלא תזרע למוצאי שביעית (פו"ק יג.). בקטינן. תשובת מאמתיתו מעבר מרבותינו (שרוביו ה.). טימא טהרותיו כו'. לא קנסו בנו אחריו. לשלם אע"ג דלדידיה קנסו כדאמרי בפ' אלו הם הלוקח נזקין (בבורות לה.). הזיק שאינו ניכר. הכא בעניין הוא (מו"ק יג.) שהרי שהרותיו מוטמות לפניו ואין הזיק ניכר בהן, לא שמיה היזק. לחייבו אפילו לדידיה מדאורייתא (בבורות לה.). מכורה ויוצאה. כיוצא חה הלוקח איבד תשמיו (ערכין כט:). בחדא הדרי זביני. מתוך מהגן תרתי שמעית מיניה דמר שמואל שהמקח בטל והמעות תחרין, אי מהן דהמוכר שדהו בשנת היובל עצמה אי מהן דהמוכר עבדו לישראל לחו"ל לא הדרי זביני. אלא הלוקח מפסיד תשמיו, ולא דקשיא כהי מייניהו המקח בטל. ואי קשיא תשמיו דמהן דהמוכר שדהו בשנת היובל קאמר שמואל דהמקח בטל והמעות תחרין, ולאי תשמיו אבודין מאי איכא בין רב לשמואל, איכא בייניהו אי שמיט לוקח וקנסן אילנות שהיו בה, לרב דאמר מכורה היא, שדה הדרה בעינה ואילנות נקף קן, לשמואל דאמר אינה מוכרה ומעות מתנה, הדרי אילנות, ואע"ג דלוקח לא שקל זוזי, אי נמי כגון שמכר עמה מטלטלין והחזיק לוקח בקרקעות ולא משך המטלטלין, דקיימא לן

ואם תימצי לומר. גבי מכוון מלאכתו במועד שיכול לעשות קודם המועד או להניחה מלהתחיל בה עד לאחר המועד וכיון דלמאן להתחיל בה סמוך למועד שאם לא יגמרנה במועד יהא דבר האבד והיה מותר לגומרה ותנן התם (מו"ק דף יג.) וכולן אם כוונו מלאכתן במועד יאבדו ואינעיא לן כוון ומת מהו שיקנסו בנו אחריו ואם תמצא לומר בההיא דפשוט לן דקנסוהו ואע"ג דלא עבד איסורא כ"ש הא דעבד איסורא אבל אם תמצא לומר בההיא דלא קנסוה אכתי הא מנינא לן דהתם הוא דלא עבד איסורא, הכא דעבד איסורא (בבורות לד.). שדה שנתקווצה. שנטל קוציה ממנה שהיו מלונין ומפחדין בה, תזרע למוצאי שביעית. דליכא למיקנס מידי, הכא לא עבד בשביעית עבירה אשוכה (שם). נטייבה. מזבלה ע"י עגלות ומשאות של זבל (שם). או נדיירה. על ידי דיר בהמה לזבלה עבודת קרקע היא וקונסין אותו: **לא קנסו בנו אחריו.** לשלם ואע"ג שהוא חייב לשלם כדתנן בהניזקין (לקמן דף נב:) המטמא והמדמע והמנסך שוגג פטור ומזיד חייב: **שאינו ניכר.** הטומאה אינה ניכרת בפירות: **לא שמיה היזק.** לחייב נכסיו מן התורה: **לחוצה לארץ.** אפילו לישראל: **לפלוני אנטוכי.** משמע שנולד באנטוכיא ולא משמע שנולד ודר באנטוכיא ואיכא למימר לא לקחו על מנת להוליכו שם הלכך לא יצא לחירות ואפילו הוליכו יש לומר דעתו לחזור: **שבאנטוכיא.** משמע שדירתו שם ועל מנת כן לקחו: **לוד.** בא"י: **פא.** דקתני לפלוני אנטוכי לא יצא עד דאמר שבאנטוכיא: **דאיש ליה.** להאי אנטוכי בית בא"י: **והא.** דקתני לאנטוכי יצא דליית ליה בית אבל אושפיזא אית ליה: **ודעתו לחזור.** לבבל: **מהו.** מי הוא הך איתתא כמוכרת עבד זה לחוצה לארץ בנישואין הללו דקיימא לן (כתובות דף לה:) בעל בנכסי אשתו לוקח הוי ויצאו לחירות או לא: **תכבי למ"ד.** (יבמות דף פו:) במכנסת שום לבעלה וגירשה היא אומרת כלי אני טוטלת והוא אומר דמיס אני נותן כמו שמשמש לי באחריותי בנכסי לאן ברגל הנישואין בכתובה ואיכא למ"ד הדין עמו הואיל ומאותה שעה הם באחריותו ואיכא למ"ד הדין עמה משום שבח בית אביה: **כי דידה דמו.** ולאו מכירה היא דהא אם תתארמלה או תתגרשה דידה ניטלו: **לפירא.** שהוא משעבד בהן למלאכתו: **דלא קנו ליה לגופיה.** דאי מיית או מגרש לה הדרי לה: **לסוריא.** מרש לוקה וכחולה לאדם היא למכירת עבדים כדתניא בפ"ק (לעיל ח.) המוכר עבדו לסוריא כמוכר לחולה לאדם: **יצא לחירות.** ואע"פ שיצא מתחלה לדעת ואי הוה ממי העבד לא הוה רבו מצי כייף ליה כדתנן הכל מעלין לארץ ישראל ואין הכל מוציאין בשני דייני גזירות (כתובות קי:): **כאן שדעת רבו לחזור.** כשיצא על מנת כן יצא וכיון דמכרו הוי כמוכר מארץ לחולה לארץ: **והתניא.** בברייתא: **יוצא עבד אחר רבו לסוריא.** משמע דין על העבד לצאת אחר רבו לסוריא. ופריך לא תני בתמיה והתנן אין הכל מוציאין (לישנא אחרינא) גרסינן יצא עבד כו' עבד שיצא אחר רבו לסוריא ומכרו רבו שם ומקומי הך תרצתא הוה גרסינן הכי יוצא עבד אחר רבו לסוריא מכרו רבו שם כו' ולא שבקיה לאמוקי לחולה מתניתא עד דפריכה: **אם דעת רבו לחזור.** אם כשיצא על מנת לחזור יצא: **כופין אותו.** להוציאו לחירות: **פרסי.** בשני דברים הללו שמעתי שפסק דין: **חדא הא.** מכירת עבד לחולה לארץ: **ויוצאה.** לבעלים מיד וזה הפסק מעותיו: **אינה מכורה כל עיקר.** מקל וחומר ומה מכורה ככר יוצאה עכשיו שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר. וקאמר רב ענן בשני דברים הללו שמעתי ממנו מה תהא על המעות: **כחדא אמר דהדרי וציני.** וחזרות המעות לאוקמי: **וכחדא לא הדרי.** אלא איבד הלוקח מעותיו: **ולא ידענא מי מייתיו.** ופ"ת מי לשמואל כמוכר שדהו לא הדרי זביני ואיבד מעותיו במאי פליג עליה דרב דהא לרב נמי לא הדרה דקאמר מכורה ויוצאה ודאי פליגי דאילו לרב המכר מכר ואם קנו עמה נכסים שאין להן אחריות נקנין עמה במכירה זו בלא משיכה ולשמואל אינו מכר והמעות מתנה מינהו ואין נכסים שאין להן אחריות נקנין עמה במכירה זו בלא משיכה ויכולין לחזור בהן ומעות המטלטלין חוזרין ומעות הקרקע מתנה דאדם יודע שאין מכר שדה בשנת היובל וגמר ונתן מעות לשם מתנה: **מדקסבי כברייתא.** לעיל בריש דשמעתין: **קנייה רבו שני.** ואיבד מעותיו דאי הדר זביני ורבו ראשון קנייה למה ליה לשני לשתרבו היה לנו לכוף את הראשון שאיסורו עליו אלמא לא הדרי זביני. ויכון דשמע רב ענן בחדא מנייהו אמר שמואל דהדרי זביני ולאי גבי שדה אמר שמואל דהדרי ולא הפסיד הלוקח:

ורב

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com